

3. PKGT Audyt (July 2014). ACCOUNTING REGULATIONS IN POLAND 2014. Sp.zo.o. Sp.k. Wybrzeże Kościuszkowskie 43/4 00-347 Warszawa. URL: <http://www.pkgt.pl/pliki/Accounting%20Regulations%20in%20Poland.pdf>.

4. Міжнародні стандарти фінансової звітності / Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2022_updated-576.

5. Шляхетко В.В. Порівняльний аналіз особливостей ведення обліку суб'єктів малого підприємництва України та окремих країн ЄС. Наукові записки / Scientific papers. Київ. 2016 / 1 (52). С.194-200.

УДК 311.211

Т. М. Кравченко, канд. наук держ. упр., доц. (*Університет Вікторії, Канада*)

В.В. Ярова, канд. екон. наук, доц. (*ДБТУ, Харків, Україна*)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток передбачає гармонійне поєднання економічного прогресу, виробництва, споживання і збереження довкілля. До соціальних критеріїв такої концепції збалансованого розвитку можна віднести рівень життя населення, його здоров'я,

Світове співтовариство визнало, що збалансований розвиток повинен стати пріоритетним питанням порядку денного міжнародного співробітництва. Сталий розвиток - це проблема зміни суспільних відносин і формування такого суспільства, яке не руйнуватиме середовище свого існування.

В Україні розроблена і впроваджується Стратегія сталого розвитку на період до 2030 р. [1], згідно якої однією з операційних цілей є подолання бідності. Стратегією передбачено до 2025 року ліквідувати крайню бідність (в Україні визначається як добове споживання на суму менш ніж 5,05 доларів США за паритетом купівельної спроможності); до 2030 року скоротити вдвічі (до 36 %) частку домогосподарств, які за оцінкою матеріального добробуту належать до бідних за критеріями ООН; до 2030 року забезпечити поступове наближення мінімального рівня заробітної плати та мінімальної пенсії не нижче фактичного прожиткового мінімуму [1].

Соціальний характер сталого розвитку пов'язаний із спільним розглядом усіх екологічних проблем з питаннями подолання бідності, нерівності, несправедливості.

Важливою проблемою на шляху втілення концепції сталого розвитку є формування системи вимірів (індексів та індикаторів) для кількісного і якісного оцінювання цього дуже складного процесу. Головні вимоги до зазначеної системи вимірів – її інформаційна повнота та адекватність представлення взаємопов'язаної тріади складових сталого розвитку [2]. Однозначного узгодження цієї системи вимірів поки що не досягнуто.

Таблиця 1 – Основні індикатори соціальної складової сталого розвитку країн*

Показник	Канада		Україна		Єврозона	
	Роки					
	2003	2020	2003	2020	2003	2020
Середньорічний приріст населення, %	+0,77	+0,80	-0,78	-0,70	+0,4	+0,20
Тривалість життя, років: чоловіків	76,7	81,2	64,7	67,6	75,3	80,3
жінок	81,9	84,7	74,7	77,3	81,8	85,2
Індекс розвитку суспільства	93,7	92,9	76,6	77,9	92,1	91,4
Коефіцієнти, %						
- народжуваності	10,3	10,1	8,4	8,6	9,9	9,4
- смертності	7,5	7,9	14,2	15,2	10,0	10,5
- природного приросту	+2,8	+2,2	-5,8	-6,6	-0,1	-1,1
ВВП на душу населення: доларів	22820	46195	850	3659	22870	38976
з урахуванням ПКС (США=100)	80,7	79,1	13,3	20,4	71,2	75,6
Інтегральний показник рівня соціального розвитку**	1,311	1,707	0,472	0,160	1,240	1,157

* Складено авторами за [3]

** Власні розрахунки авторів

У якості критеріїв соціальної складової сталого розвитку країн за 2003–2020 рр. нами обрані основні показники динаміки чисельності населення, демографічні коефіцієнти, індекс розвитку суспільства, які представлені у таблиці.

Показники розвитку України значно різняться від аналогічних показників Канади та країн Єврозони (на жаль, не у кращий бік). Особливу увагу звертаємо на індекс розвитку суспільства (індекс

людського розвитку, ІЛР), бо він вже сам по собі є сумарним показником середніх досягнень у ключових аспектах людського розвитку: довге та здорове життя (за очікуваною тривалістю життя при народженні), знання (середнє число років навчання для дорослих віком 25 років і старше та очікуваних років навчання для дітей у віці вступу до школи) та гідний рівень життя (ВВП на душу населення).

Успіх Канади і групи країн Євразії зумовлений досягненням кращих соціальних стандартів життя, здійсненням послідовної політики, спрямованої на гармонізацію основних факторів, які впливають на соціальний розвиток. Вони мають високий рейтинг політичної стабільності, значний рівень політичних і громадянських свобод.

Комплексну діагностику соціальної складової сталого розвитку держав ми пропонуємо здійснювати на підставі обчислення комплексного інтегрального показника рівня соціального розвитку (за методологією багатомірної середньої).

Багатомірною середньою - це різновид інтегральних оцінок складних соціально-економічних явищ, за якими здійснюють ранжування одиниць сукупності. Вона об'єднує множину різноманітних показників одиниць сукупності в єдину інтегральну оцінку. Побудова інтегральної оцінки здійснювалася у такі етапи: 1) індивідуальні значення показників замінюються відносними величинами; 2) визначається середня арифметична проста з відносних величин. Це і є інтегральний індекс розвитку.

Залежно від напрямку зв'язку між інтегральною оцінкою і конкретним показником розрізняють показники стимулятори (прямий зв'язок) і дестимулятори (обернений зв'язок). Для того, щоб забезпечити інформаційну односпрямованість показників, для дестимуляторів відношення при заміні абсолютних величин на відносні беруть як обернене (тобто середню величину ділять на індивідуальне значення відповідного показника).

Запропонована нами методика розрахунку комплексного показника соціальної складової сталого розвитку країни дозволяє включати у підрахунки саме той перелік індикаторів, який на думку дослідника є переважаючим, порівняно з іншими. Система показників є мобільною, вона усуває інфляційні фактори, дозволяє враховувати напрями зміни результативної і факторної ознак, дозволяє робити міжнародні порівняння. Чим вищим є значення інтегрального показника рівня соціального розвитку країни, тим кращою і вигіднішою вона виглядає у порівнянні з іншими державами. Якщо інтегральний індекс соціального розвитку більший за 1, то рівень

розвитку або конкретної одиниці, або у певному періоді вищий за середній по сукупності (якщо менший за 1, то нижчий).

Інформаційні джерела:

1. Стратегія сталого розвитку на період до 2030 р. URL: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2015/02/Strategiya-stalogo-rozvytku-Ukrayiny-do-2030-roku.pdf>.

2. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку. URL: <https://kpi.ua/620-7>.

3. The Economist Pocket World in Figures: 2022 Edition. Published by Profile Books Ltd 29 Cloth Fair. London EC1A 71Q. 2021. 260 p.

УДК 339.9:614.4

О.А. Кулініч, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Т.В. Андросова, канд. екон. наук, проф. (ДБТУ, Харків)

НАСЛІДКИ ПАНДЕМІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Актуальність даної теми обумовлена необхідністю дослідження трансформацій економіки та суспільних відносин в результаті впливу пандемії COVID-19 на розвиток провідних країн світу та України. З використанням методів інтелектуального аналізу великих баз даних виявили закономірність циклічного виникнення пандемій інфекційних захворювань на початку 21 ст. Так, протягом останніх 18 років з періодичністю 5-6 років послідовно відбувалися пандемії коронавірусу SARS-CoV (2002-2004 рр.), свинячого грипу (2009-2010 рр.), Еболи (2014-2015 рр.) та коронавірусу COVID-19, SA - CoV-2 (з 2020 р.).

Проведене вивчення негативних наслідків впливу пандемії COVID-19 на світову економіку та міжнародний бізнес дозволяє зробити спробу передбачити трансформацію світу, Європи та України після закінчення пандемії COVID-19. Акцентуємо увагу на тому, що пандемія суттєво послабила традиційні сектори економіки, що базуються на низько-кваліфікованій робочій силі та застарілих технологіях. Так, спостерігаються значні збитки, що зазнали турагентства, логістика та транспорт, ресторанний та готельний бізнес, індустрія дозвілля та гостинності, а також велика кількість секторів промислового виробництва (за винятком сільського господарства) [1, с. 148; 2, с. 85-87; 3, с. 389].